

ЗАХТЈЕВ

ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ПРИЈЕДЛОГ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Шифра за идентификацију дисертације 1017/14

Шифра УДК (бројчано) 657:338(497.6) (043.3)

Веб адреса на којој се налази извјештај Комисије о научној заснованости теме :

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Молим да у складу са чл. 149. Закона о високом образовању (Сл.гласник РС број 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13) дате сагласности на приједлог теме докторске дисертације:

Назив дисертације: **Ефекти и посљедице примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава**

Научна област УДК (текст): Рачуноводство. Привреда Босне и Херцеговине

Презиме и име кандидата: мр Борка Поповић

Ментор (име и презиме, звање): проф. др Радомир Божић, редовни професор
(навести пет потпуних референци за радове ментора из научне области из које је тема дисертације): (6)

- 1) *1 Фер вриједност у контексту извјештавања према МСФИ*, Зборник радова 10. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2006.
- 2) *Промјене регулаторног оквира финансијског извјештавања као одговор на финансијску кризу*, Зборник радова – Међународна конференција: Актуелна питања из области менаџмента, рачуноводства и финансија у условима кризе, Економски факултет Подгорица, Бечићи, мај 2009.
- 3) *Фер вриједност у условима глобалне финансијске кризе*, Зборник радова 13. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2009.
- 4) *Фер презентација финансијских извјештаја сачињених на основу захтјева МСФИ*, Зборник радова 15. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2011.
- 5) *Ревизија финансијских извјештаја - водич кроз практичну ревизију*, коаутор уџбеника, треће издање, Економски факултет Универзитета у Бања Луци и Финрар д.о.о. Бања Лука, 2012.
- 6) *Детерминанте поузданости и квалитета информација садржаних у финансијским извјештајима*, Зборник радова 17. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2013.

Кратко образложење теме (до 100 ријечи):

Питање примјене концепта фер вриједности је увијек актуелно, а посебно у условима нестабилности на тржиштима на којима се утврђују фер вриједности појединих облика имовине. Овај концепт је релативно нов у нашим условима, а његова примјена на вредновање позиција у финансијским извјештајима је недовољно истражена. Финансијско тржиште, односно тржиште капитала у Босни и Херцеговини, односно њеним ентитетима, је неразвијено, неликвидан је знатан дио акција тако да не постоје „праве“ тржишне цијене тих инструмената. Слична ситуација је и у погледу расположивости реалних тржишних цијена, односно

вриједности, других облика имовине који би се, у складу са регулаторним оквиром који се примјењује у Босни и Херцеговини (Међународни стандарди финансијског извјештавања), требали или могли вредновати по фер вриједности. Све то отежава примјену концепта фер вриједности, и то не само у актуелним кризним условима (као што је био случај у развијеним тржишним привредама). Претходно наведене чињенице довољно говоре у прилог томе да је истраживање ефеката и посљедица примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава у Босни и Херцеговини релевантна и значајна тема са становишта економске науке и рачуноводствене праксе.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: мр Борка Поповић

Назив завршеног факултета : Економски факултета Пале

Одсјек, група, смијера:

Година дипломирања : 2006.

Назив специјализације:

Назив магистарске тезе : *Специфичност и отворена питања рачуноводственог обухватања и извјештавања о сталним нематеријалним средствима*

Научно подручје : Рачуноводство

Година одбране : 2011.

Факултет и мјесто : Економски факултет Пале

Број публикованих радова (навести референце за три најважнија рада кандидата из научне области из које је тема дисертације) : (13)

1. *Ефекат goodwill-а на вриједност и финансијске извјештаје предузећа*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву број 6, 2012.

2. *Анализа финансијског, имовинског и приносног положаја предузећа на Бањалучкој берзи*, Међународни научни скуп, Еконбиз, Бијељина, 30-31. маја 2013. В.о.1/2, стр. 109-115

3. *Правни и рачуноводствени аспекти стечаја предузећа*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву број 7, 2013.

Назив и сједиште организације у којој је кандидат запослен : Економски факултет Пале

Радно мјесто: Сарадник у звању вишег асистента

ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ чл. 149. Закона о високом образовању (Сл.гласник РС број 73/10, 104/11, 84/12 и 108/14).

У прилогу достављамо: - Извјештај Комисије о оцјени научне заснованости теме

- Одлуку Наставно-научног вијећа високошколске установе о одобравању теме за израду докторске дисертације

Пале, 10. 7. 2014. године

проф. др Љубиша Владушић

М.Р.

**Универзитет у Источном Сарајеву
Економски факултет Пале**

**University of East Sarajevo
Faculty of Economics Pale**

Ул. Алексе Шантића бр 3, 71420 Пале
Република Српска, БиХ

Alekse Šantića 3, 71420 Pale
Republic of Srpska, BiH

☎ +387 57 226 651

☎ +387 57 224 945

☎ +387 57 226 188

e-mail: ef02@paleol.net , dekanat@ekofis.org

<http://www.ekofis.org>

Број: 1172/14

Датум: 10.07.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању РС („Службени гласник РС“ 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13) и члана 57. Статута Универзитета у Источном Сарајеву, Научно – наставно вијеће Факултета је на XX сједници, одржаној 10.07.2014. године донијело

**ПРИЈЕДЛОГ ОДЛУКЕ
о усвајању Извјештаја Комисије
за оцјену теме докторске дисертације и подобности кандидата**

I

Усваја се Извјештај Комисије за оцјену теме докторске дисертације **„Ефекти и посљедице примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава“**, кандидата мр Борке Поповић, у саставу:

1. Проф. др Рајко Радовић, председник
2. Проф. др Радомир Божић, члан и
3. Проф. др Душко Шњегота, члан.

II

Приједлог се доставља Сенату Универзитета у Источном Сарајеву ради давања сагласности.

III

Уколико Сенат Универзитета у Источном Сарајеву да сагласност на предметни Извјештај за ментора се предлаже проф. др Радомир Божић.

Доставити:

- Сенату Универзитета;
- Кандидату;
- Комисији;
- Удосије;

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ ВИЈЕЋА

Д Е К А Н

Доц. др Љубиша Владушић

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

**НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВИЈЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА ПАЛЕ**

Одлуком Научно-наставног вијећа Економског факултета Пале број: 1045/14 од 19. јуна 2014. године, формирана је Комисија за оцјену подобности теме докторске дисертације под насловом „Ефекти и посљедице примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава”, и подобности кандидата за израду наведене докторске дисертације **мр Борке Поповић**, у саставу:

1. Проф. др Рајко Радовић, председник
2. Проф. др Радомир Божић, члан и
3. Проф. др Душко Шњегота, члан.

Након увида у поднијету документацију и пријаву за израду докторске дисертације, Комисија подноси сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ **о подобности теме** **и кандидата за израду докторске дисертације**

Извјештај се састоји из четири дијела:

1. Оцјена подобности кандидата и испуњености прописаних услова за рад на докторској дисертацији;
2. Научна заснованост и подобност теме;
3. Мишљење и приједлог Комисије, и
4. Прилози

1. ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА И ИСПУЊЕНОСТИ ПРОПИСАНИХ УСЛОВА ЗА РАД НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1.1. Биографски подаци о кандидату

Биографске податке о кандидаткињи наводимо у форми у којој су наведени у пријави теме докторске дисертације.

Мр Борка Поповић је рођена 09.02.1983. године у Сарајеву. Основну и средњу Економску школу завршила у Сарајеву. На Економски факултет у Источно Сарајеву – Пале уписала се 2001. године и током основних академских студија остварила просјечну оцјену 8,74. Као студент демонстратор 2004. и 2005. године је изводила вјежбе из предмета Специјално рачуноводство. Дипломирала је на Економском факултету у Источно Сарајеву, смјер Финансије, 2006. године на тему “Извјештаји о токовима готовине”.

Постдипломски студиј, смјер Рачуноводство и ревизија завршила је на Економском факултету Источно Сарајево и магистрирала 2011. године на тему „Специфичности и отворена питања рачуноводственог обухватања и извјештавања о сталним нематеријалним средствима“ код ментора проф. др Радомира Божића. Током постдипломског студија остварила је просјечну оцјену 9,63.

Од септембра 2006. године је запослена као асистент на Економском факултету у Источно Сарајеву, ужа научна област Рачуноводство. У јануару 2012. године изабрана у звање вишег асистента на ужој научну област Рачуноводство.

Главне области интересовања и истраживања су рачуноводство и ревизија. На основном студију изводи вјежбе из предмета: Рачуноводство, Анализа пословања, Рачуноводство са

финансијском анализом, Ревизија и Ревизија јавног сектора. На мастер студију је ангажована на предмету Управљачко рачуноводство.

Кандидаткиња је дала изјаву да није пријављивана теза под истим називом на другој високошколској институцији.

1.2. Објављени радови

Према подацима наведеним у пријави теме докторске дисертације, током досадашње каријере кандидаткиња је објавила сљедеће радове и учествовала у изради пројекта:

1. *Економија Српске*, Економски факултет и Завод за уџбенике и наставна средства Источно Сарајево, 2007., коаутор (књига).
2. *Практикум из рачуноводства*, ЦИД, Економски факултет Пале, 2009.
3. *Ефекат goodwill-а на вриједност и финансијске извјештаје предузећа*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву број 6, 2012, ISSN:1840-3557, стр. 293-305.
4. *Рачуноводствено обухватање трошкова истраживања и развоја*, ФИНРАР, 10/12, 2012, ISSN:1512-9373, стр. 14-19.
5. *Анализа финансијског, имовинског и приносног положаја предузећа на Бањалучкој берзи*, Међународни научни скуп, Еконбиз, Бијељина, 30-31. маја 2013. В.о.1/2, стр. 109-115, ISSN:1840-2313, стр. 109-115.
6. *Еколошки маркетинг и његове импликације на атрактивност туристичке дестинације*, Друга научно-стручна Конференција Јахорински пословни дани: предузетништва, гастрономије и туризма (ЈПД-ПГТ-2013), Јахорина, 05-09. марта 2013. В.о.1/1, стр.121-129, ISBN:987-9958-0912-1-6.
7. *Правни и рачуноводствени аспекти стечаја предузећа*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву број 7, 2013, ISSN:1840-3557, стр. 137-144.
8. *Бизнис план – инвестициони програм проширења и модернизације капацитета предузећа „Интал“* АД Милићи, ЕФ, Источно Сарајево, 2007. година (пројекат).
9. *Стратегија развоја општине Ново Горажде, финансијер Општина Ново Горажде*, руководиоца пројекта доц. др Александар Стојановић, носиоци пројекта: Економски факултет И.Сарајево и општина Ново Горажде, финансијер: општина Ново Горажде, 2007. (пројекат).

На основу наведеног се може закључити да кандидаткиња Мр Борка Поповић испуњава формалне и суштинске услове за пријаву и израду докторске дисертације.

2. НАУЧНА ЗАСНОВАНOST И ПОДОБНОСТ ТЕМЕ

2.1. Проблем, предмет и значај истраживања

Кандидаткиња је у пријави навела да је фокус и предмет истраживања у њеном истраживачко-научном раду утврђивање ефеката и посљедица примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава.

Концепт фер вриједности у рачуноводственој литератури је присутан већ више од педесет година, нарочито у САД-у. Масовнија примјена концепта фер вриједности при сачињавању финансијских извјештаја је почела 2005. године, када је дошло до хармонизације рачуноводствених прописа од стране водећих (међународних и америчких) регулатора у овој области - одбора за рачуноводствене односно стандарде финансијског извјештавања - IASB-а и

FASB-a. У таквим условима један број држава је прихватио и наметнуо обавезу привредним субјектима и другим профитно оријентисаним привредним друштвима да приликом сачињавања финансијских извјештаја примјењују рачуноводствене стандарде, који поред осталог, захтијевају или омогућавају примјену концепта односно рачуноводства фер вриједности.

Рачуноводство фер вриједности је другачије концепцијски постављено у односу на рачуноводство историјског трошка. Основ за вредновање билансних позиција по овом концепту су актуелне цијене на активном тржишту. На тај начин се постиже већа ажурност и тиме релевантност информација, које су основ доношења одлука инвеститора, али и елиминишу латентне резерве и скривени губици из финансијских извјештаја, а што је, према релевантној литератури, био основни недостатак концепта историјског трошка. Фер вриједност фаворизује биланс стања и смањује употребну вриједност других финансијских извјештаја. Међутим, при томе се признају нереализовани добици и губици, чиме овај концепт занемарује примјену начела опрезности и другачије третира начело импаритета и реализације, у односу на концепт историјског трошка. Као добра страна процјењивања, односно утврђивања вриједности билансних позиција на основу фер вриједности, истиче се већа упоредивост и транспарентност финансијских извјештаја, али и релевантност информација за кориснике.

Фер вриједност се примјењује у складу са захтјевима низа појединачних Међународних рачуноводствених стандарда, као што су, на примјер, MPC 16, MPC 36, MPC 38, MPC 39, MPC 40 и MPC 41. Међутим, највише контраверзи у пракси изазива примјена фер вриједности у складу са захтјевима *MPC 39 - Финансијски инструменти*, односно новим Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ) који су донешени, или су у процесу доношења, као дио међународне регулаторне реформе и хармонизације у домену извјештавања о финансијским инструментима. Свјетска економска криза, која је почела 2008. године, је показала да рачуноводство фер вриједности није савршен концепт и да се не може поистовијетити са актуелним тржишним цијенама, јер је то само један од начина утврђивања фер вриједности. Највеће проблеме у том периоду су имале финансијске институције, које су у структури имовине имале велико учешће билансних позиција на које се примјењује фер вриједност. То се посебно односи на хартије од вриједности расположиве за продају и хартије од вриједности којима се тргује. Иако се још увијек води расправа о предностима и недостацима концепта фер вриједности, избијањем кризе 2008. године у први план су дошли њени недостаци: процикличан карактер фер вриједности, волатилност финансијских извјештаја и немогућност објективног мјерења билансних позиција усљед непостојања или значајно деформисаних цијена са активних тржишта.

Кандидаткиња планира да се **први дио** истраживачко-научног рада у функцији израде предложене докторске дисертације фокусира на примјену концепта фер вриједности у складу са захтјевима појединачних међународних рачуноводствених стандарда и међународних стандарда финансијског извјештавања, али и волатилност (промјенљивост) финансијских извјештаја, односно вриједности одређених позиција или ставки усљед њиховог процјењивања по фер вриједности. Многи истраживачи ове проблематике су у својим радовима указали на процикличан карактер фер вриједности. У условима економског раста примјена овог концепта усљед раста цијена хартија од вриједности и других облика имовине који се вреднују или процјењују по фер вриједности, подстиче претјеране куповине и појаву шпекулативних балона, док је у условима кризе обрнута ситуација. Тако су, на примјер, усљед пада цијена и проблема са солвентношћу, као и негативних периодичних резултата, а због обавеза одржавања капиталне адекватности које су им наметнули регулатори, банке током актуелне финансијске кризе биле приморане да врше докапитализацију по депресираним цијенама, која је имала ограничени успјех због неповјерења инвеститора, или да ограниче нове пласмане, што би опет водило до преливања кризе из финансијског у реални сектор. Кандидаткиња наводи да је кључни проблем који настаје примјеном концепта фер вриједности да се у условима „узлета“

финансијских и других тржишта признају нереализовани добици, који су прецијењени услед нереалног пораста цијена и који стварају „искривљену“ слику о пословању привредног друштва (кандидаткиња користи појам или термин „привредно друштво“ за означавање „извјештајног ентитета“ /банке и друге финансијске институције, као и предузећа из реалног сектора економије/ који у оквиру својих рачуноводствених политика примјењује фер вриједност и на основу чијих финансијских извјештаја планира истраживати ефекте и посљедице примјене концепта фер вриједности). Услед тога се врши притисак да се „нереално“ висок добитак дистрибуира власницима, а не да служи као покриће у кризним временима.

Поред тога, кандидаткиња наводи да је један од највећих проблема примјене концепта фер вриједности у теорији и пракси финансијског извјештавања техника вредновања, односно начин утврђивања фер вриједности. Рачуноводство фер вриједности при вредновању користи три технике: котиране тржишне цијене (ниво 1), цијене сличних инструмената (ниво 2) и процјене (ниво 3). Тржишне цијене су најбољи модел вредновања имовинских позиција и одраз економске стварности, али ипак само један дио рачуноводства фер вриједности, који се, како су истраживања показала, и најмање користи. Други ниво вредновања користи тржишне инпуте као што су: котиране цијене сличних имовинских позиција на активном тржишту, каматне стопе и сл. Утврђивање фер вриједности је најкомплексније на трећем нивоу. Тада, не само да не постоје цијене са активних тржишта, него ни „уочљиви“ односно расположиви или доступни тржишни инпути, па се фер вриједност утврђује техникама процјењивања (mark-to-model приступ) и претпоставкама менаџмента о будућем *cash flow* и дисконтној стопи. У пракси се често користе и различити модели, унутар истог привредног друштва, како би се дошло до најбоље процјене фер вриједности. Нажалост, у условима значајнијег пада цијена и непостојања или недовољно активног тржишта, постоји могућност злоупотреба јер се може манипулисати моделима процјењивања. Заснивање процеса утврђивања фер вриједности на процјенама умјесто на цијенама са активних тржишта има за посљедицу да исти финансијски инструмент, у различитим привредним друштвима, буде различито вреднован. Непостојање савршено ефикасних тржишта, која нису у стању да препознају праву вриједност имовинских позиција, и неопходност примјене техника процјене, доводе до тога да информације из биланса нису савршен одраз економске стварности. Тиме настају проблеми стварања квалитетне информационе основе за различите кориснике финансијских извјештаја, а нарочито за инвеститоре.

Још једна од озбиљних примједби на „рачун“ концепта фер вриједности, у релевантној рачуноводственој литератури је, да овај концепт, доводи до волатилности (несталности) биланса стања, а преко њега и осталих финансијских извјештаја, прије свега биланса успјеха. Значајан број аутора сматра да постоји инхерентна, тржишна, те волатилност узрокована грешкама у мјерењу и волатилност која је посљедица комбиноване, односно истовремене, примјене концепта историјског трошка и концепта фер вриједности. Док су инхерентна и тржишна волатилност, како наводе аналитичари, природна појава и јављају се као посљедица тржишне несавршености, остала два узрока волатилности су посљедица несавршености метода који се примјењују код утврђивања фер вриједности. Како се процес вредновања помјера од цијена са активних тржишта ка техникама, односно ка mark-to-model приступу, поузданост финансијских извјештаја постаје све већи изазов. Извор волатилности финансијских извјештаја је и комбинована примјена фер вриједности и историјског трошка, иначе дозвољена Међународним рачуноводственим стандардима, односно Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Други дио истраживачко-научног рада у функцији израде предложене докторске дисертације ће бити фокусиран на истраживање и анализу праксе и проблема са којим се суочавају привредна друштва у Босни и Херцеговини, која у складу са важећим регулаторним оквиром требају или могу да приликом вредновања одговарајућих имовинских позиција примијене

концепт фер вриједности. Финансијско тржиште је веома значајан сегмент финансијског и укупног економског система сваке земље. Финансијски сектор Босне и Херцеговине је доминантно банкоцентричан, док су финансијска тржишта плитка и недовољно развијена. Тржиште капитала се налази у постприватизационом периоду и карактерише га релативна неликвидност и смањен посреднички потенцијал. У таквим условима често и не постоје „праве“ тржишне цијене финансијских инструмената.

2.2 Значај истраживања са становишта актуелности

Питање примјене концепта фер вриједности је изузетно актуелно због тога што овај приступ значајно мијења информациону вриједност рачуноводствених извјештаја. Импликације које произилазе из његове примјене а непосредно се односе на волатилност финансијских извјештаја и с њом повезану потенцијалну финансијску нестабилност која се може испољити у виду озбиљних криза, чини истраживање овог проблема значајним за укупну рачуноводствену професију и науку.

2.3. Актуелност теме докторске дисертације

На основу претходно наведеног се намеће закључак да је у Босни и Херцеговини недовољно истражена примјена концепта фер вриједности у контексту финансијског извјештавања, па самим тим није познато какве импликације има овај концепт на показатеље имовинског, финансијског и приносног положаја привредних друштава. Имајући у виду изузетну актуелност наведене теме акценат истраживања ће бити на утврђивању ефеката и посљедица примјене концепта фер вриједности на показатеље имовинског, финансијског и приносног положаја привредних друштава у Босни и Херцеговини. Предмет истраживања ће бити финансијски извјештаји комерцијалних банака, инвестиционих фондова, али и других привредних друштава која у структури имовине имају значајније учешће финансијских инструмената и других облика имовине која се, у складу са регулаторним оквиром финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини, вреднује по фер вриједности.

2.4. Циљеви и задаци истраживања

Основни циљ истраживања, како је формулисан у пријави кандидаткиње, је да се, ослањајући се на примјену концепта и рачуноводства фер вриједности, истражи утицај који он има на волатилност финансијских извјештаја, као и да се истражи и анализира утицај примјене концепта и рачуноводства фер вриједности на финансијски, имовински и приносни положај привредних друштава у Босни и Херцеговини која, у складу са важећим регулаторним оквиром за финансијско извјештавање, требају и/или могу да примјењују фер вриједност за вредновање одређених имовинских позиција. У перспективном дијелу ће се понудити одређени приједлози с циљем унапријеђења овог концепта.

2.5. Преглед стања у подручју истраживања

У контексту наведених циљева истраживања, кандидаткиња је у пријави дала и осврт на постојећа истраживања ове проблематике. Кандидаткиња наводи да постоји значајан број радова који се баве питањем примјене концепта (рачуноводства) фер вриједности. Многи аутори и истраживачи су се бавили поређењем овог концепта са концептом историјског трошка, који је до појаве фер вриједности био доминантан концепт финансијског

извјештавања (Costa and Guzzo, 2014; Dvorakova, 2009; Kekung and Effiong, 2012). Расправе о предностима и недостацима концепта фер вриједности су још увијек актуелне. Једна група аутора указује на фер вриједност као једног од главних узрочника Свјетске економске кризе 2008. године. С друге стране, значајан број је оних који сматрају да овај концепт није узроковао нити подстакао кризу и афирмишу његову предност као адекватног одраза економске стварности (Magnan, 2009; Prochazka, 2011; Pozen, 2009; Laux and Leuz, 2010; Bishof and Bruggerman, 2014).

Свјетска економска криза је у први план избацила слабости и недостатке примјене концепта фер вриједности: процикличан карактер фер вриједности, волатилност (несталност) финансијских извјештаја и немогућност објективног мјерења билансних позиција услед недостатка активних тржишта. Одређени број аутора и истраживача у својим радовима указује на процикличан карактер фер вриједности, и да у условима кризе његова примјена, проблеме из финансијског сектора преноси у реални сектор (Amel-Zadeh, Barth and Landsman, 2014; Novoa and Scarlata, 2009; Ojo, 2011; Kusano, 2014). У великом броју радова разматра се и проблем волатилности (несталности) биланса стања, а преко њега и осталих финансијских извјештаја, чиме се смањује могућност реалних пројекција будућег пословања привредних друштава (Plantin, Sapra and Shin, 2004). Волатилност финансијских извјештаја утиче на одлуке екстерних корисника, посебно уколико се појаве поремећаји на тржишту. Одређени број аутора у својим радовима се бави питањем промјенљивости информационе основе за кориснике, нарочито у условима када се користи процјењивање, тј. mark-to model приступ (Chea, 2011; Chen, 2013; Hitz, 2007).

2.6. Веза са досадашњим истраживањима

На нашим просторима, проблемима који се могу јавити примјеног концепта фер вриједности бавио се један број аутора (Божић, 2006, 2009, 2011; Малинић, 2009; Стојиљковић, 2011; Шкарић Јовановић, 2009). Ипак, до сада није спроведено детаљније истраживање у Босни и Херцеговини које би показало како примјена концепта фер вриједности, посебно у условима када не постоје увијек расположиви или доступни инпути за процјене, може утицати на искривљену „слику“ имовинског, финансијског и приносног положаја привредних друштава која, у складу са важећим регулаторним оквиром за финансијско извјештавање, примјењују концепт фер вриједности. Стога, предмет овог истраживања има значајну дозу оригиналности, и својим резултатима би могао представљати важан корак ка унапређењу концепта фер вриједности и његове примјене и отклањању или барем умањењу његових недостатака.

2.7. Хипотезе дисертације

У пријави докторске дисертације кандидаткиња полази од сљедеће основне научне хипотезе:

Примјена концепта фер вриједности утиче на поузданост и волатилност финансијских извјештаја кроз могуће искривљене показатеље имовинског, финансијског и приносног положаја привредних друштава.

На основу ове основне хипотезе кандидаткиња је утврдила и сљедеће помоћне хипотезе:

- 1) *Ниво волатилности финансијских извјештаја утиче на одлуке екстерних корисника финансијских извјештаја.*

Волатилност финансијских извјештаја у условима примјене концепта фер вриједности је присутна и нарочито долази до изражаја уколико се појаве поремећаји на тржишту. Проблем промјенљивости информационе основе за кориснике финансијских извјештаја

постаје сложенији ако се користи mark-to-model приступ при вредновању позиција у финансијским извјештајима.

2) *Примјена концепта фер вриједности у финансијским извјештајима привредних друштава у Босни и Херцеговини има за резултат показатеље њиховог имовинског, финансијског и приносног положаја који су детерминисани, не само реализованим пословним и финансијским активностима, него и промјенама фер вриједности које су резултат тржишних показатеља.*

Анализа кретања базних рачуноводствених категорија: имовине, обавеза, капитала, расхода и прихода у финансијским извјештајима привредних друштава у Босни и Херцеговини, као и показатеља који се на основу њих израчунавају, неопходна је ради стицања сазнања о ефектима примјене концепта фер вриједности на њихов финансијско-структурни и приносни положај.

3) *Непостојање активних тржишта, као и уочљивих односно расположивих и доступних тржишних инпута за процјене, доводи у питање примјену концепта фер вриједности у земљама које немају активна тржишта.*

Неразвијеност финансијских тржишта у Босни и Херцеговини, њихова релативна неликвидност и непостојање тржишних цијена за поједине финансијске инструменте отежава примјену концепта фер вриједности у финансијским извјештајима. Привредна друштва се у таквим околностима суочавају са бројним дилемама због немогућности да се фер вриједности одреде и помоћу тржишних инпута, за које често и не постоје подаци.

2.8. Методе истраживања

Приликом израде ове докторске дисертације кандидаткиња ће користити уобичајене методе и технике прикупљања података и анализе.

Истраживања у функцији израде предложене докторске дисертације ће се заснивати на примјени основних научно-истраживачких метода, прије свих, метода индукције и дедукције, те дијалектичког метода. Метода анализе биће примијењена на анализу утицаја примјене фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава, након чега ће бити примијењена метода синтезе, помоћу које ће се доћи до закључака о импликацијама примјене концепта фер вриједности на волатилност финансијских извјештаја. Као методолошки конзистентна допуна методи анализе и синтезе користиће се дескриптивна метода, те метода класификације. Дескриптивна метода ће бити највише заступљена у сегменту рада који ће се односити на опис основних елемената и специфичности концепта фер вриједности. Након тога, методом дедукције, општи и доказани те класификовани ставови и спознаје о примјени концепта фер вриједности биће тестирани на конкретним финансијским извјештајима привредних друштава у Босни и Херцеговини. У одређеном обиму користиће се и компаративна метода, прије свега у циљу компарације примјене концепта фер вриједности наспрам примјене концепта историјског трошка.

Примјена методе компарације даће основу и за примјену методе генерализације и специјализације. Указивањем на предности или недостатке примјене концепта фер вриједности тежиће се утврђивању обима и могућности за примјену овог рачуноводственог концепта, како у свијету, тако и код нас. Наравно, за извођење општих односно посебних закључака биће неопходно користити методе апстракције и конкретизације. У самом раду ће бити кориштен и метод аналогije. Његова примјена биће ограничена на извођење заједничких карактеристика у структури финансирања привредних и финансијских субјеката у зависности од степена финансијске развијености. Директним утврђивањем присуства финансијских инструмената у финансијским извјештајима привредних друштава у БиХ, као и нивоа финансијске

развијености, помоћу метода аналогije указаће се на смјер кретања партиципације финансијских инструмената у финансијским извјештајима узорком обухваћених привредних друштава. На тај начин ће се покушати предвидјети утицај примјене концепта фер вриједности на волатилност финансијских извјештаја у будућности, као и потенцијалне рефлексије на финансијску стабилност имајући у виду процикличност овог концепта. У том сегменту ће се примијенити и статистичка метода помоћу које ће се утврдити корелација између присуства финансијских инструмената у билансима посматраних субјеката и нивоа волатилности финансијских извјештаја услед примјене концепта фер вриједности.

Утврђивањем истинитости појединих ставова на основу научних чињеница, као и претходно неоспорно доказаних ставова, или супротно, одбацавање и побијање одређених ставова, вршиће се примјеном методе доказивања и оповргавања као најсвеобухватније методе која укључује велики број других метода и методских поступака.

Технике које ће се користити у овом истраживању биће кабинетско или „деск“ истраживање и теренско истраживање. Извршиће се увид у расположиву литературу из области предмета истраживања – књиге, чланци у референтним часописима, саопштења са научних скупова и слично.

2.9. Садржај дисертације

Кандидаткиња је у пријави навела следећи оквирни садржај дисертације:

УВОД

I Концепт фер вриједности

1. Циљеви финансијског извјештавања у измијењеном финансијско-извјештајном окружењу
2. Рачуноводство фер вриједности као информациони одговор новим захтјевима
3. Примјена фер вриједности кроз MPC
4. Технике вредновања фер вриједности
5. Фер вриједност и концепт историјског трошка
6. Примјена мјешовите основе у процесу финансијског извјештавања

II Утицај примјене фер вриједности на волатилност финансијских извјештаја

1. Појам и извори волатилности финансијских извјештаја
2. Утицај волатилности на информационе потребе (интересе) корисника финансијских извјештаја
3. Проблем мјерења волатилности финансијских извјештаја
4. Практичне манифестације вредновања финансијских инструмената на волатилност финансијских извјештаја
5. Проциклични карактер фер вриједности
6. Финансијски левериџ, рачуноводство фер вриједности и цикличност финансијских тржишта

III Импликације примјене концепта фер вриједности на финансијске извјештаје привредних друштава у Босни и Херцеговини

1. Примјена фер вриједности у финансијским извјештајима привредних друштава у Босни и Херцеговини
2. Рачуноводство фер вриједности у банкарском сектору у Босни и Херцеговини
3. Рачуноводство фер вриједности у финансијским извјештајима инвестиционих фондова
4. Рачуноводство фер вриједности у финансијским извјештајима привредних друштава из реалног сектора у Босни и Херцеговини

IV Отворена питања и проблеми примјене фер вриједности у нашој пракси

1. Ограничења за примјену техника при утврђивању фер вриједности
2. Проблем тржишних несавршености у Босни и Херцеговини
3. Ограничења примјене mark-to-market модела у Босни и Херцеговини
4. Ограничења примјене mark-to-model модела у Босни и Херцеговини
5. Ризици манипулација у финансијским извјештајима у условима примјене рачуноводства фер вриједности

V Правци унапређења концепта фер вриједности

1. Основни недостаци примјене концепта фер вриједности
2. Детерминанте услова примјене техника процјене
3. Могућности хармонизације захтјева у погледу рачуноводственог обухватања нереализованих ефеката промјене фер вриједности
4. Потреба (нужност) усклађивања регулаторних и рачуноводствених захтјева у циљу повећане финансијске стабилности

VI ЗАКЉУЧЦИ

ЛИТЕРАТУРА

2.10. Очекивани резултати и научни допринос дисертације

Основни резултат који се жели постићи израдом ове дисертације је тестирање и провјера постављених хипотеза и у том контексту реализација постављених циљева истраживања.

Планирана истраживања у функцији израде ове докторске дисертације треба да понуде сазнања о свим аспектима концепта и рачуноводства фер вриједности као и да елаборирају утицај примјене овог концепта на поузданост информационе основе кроз повећану волатилност финансијских извјештаја. Имајући у виду да ће примарни фокус бити на ефектима примјене концепта и рачуноводства фер вриједности код различитих привредних друштава у Босни и Херцеговини настојаће се предвидјети степен до кога примјена овог концепта може утицати на искривљену „слику“ имовинског, финансијског и приносног положаја привредних друштава, посебно анализирајући импликације на пословање и перформансе привредних друштава обухваћених истраживањем.

Научни допринос ове дисертације огледа се у очекивању да синтетизује и објективно анализира релеватна питања, предности и недостатке концепта и примјене рачуноводства фер вриједности уопште, а посебно у условима у којима не постоје активна тржишта и цијене са активних тржишта као најбоља индикација фер вриједности, те се као неминовност намеће утврђивање фер вриједности примјеном одговарајућих техника процјене. Поред тога, очекивани научни и истраживачки допринос је и емпиријска анализа ефеката и посљедица примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава у БиХ, која у складу са важећим регулаторним оквиром за финансијско извјештавање примјењују фер вриједност.

Поред наведених, још један очекивани допринос истраживања у функцији израде ове докторске дисертације је у његовом перспективном дијелу у коме ће бити изложени приједлози за унапређење овог концепта усмјерени на афирмацију добрих страна као и неутралисање иманентних слабости уочених у пракси и досадашњој примјени концепта и рачуноводства фер вриједности.

2.11. Осврт на литературу

У попису литературе кандидаткиња је навела исцрпан списак наслова које ће користити приликом израде докторске дисертације. Попис литературе садржи 106 наслова, а укључује књиге, чланке, релевантне докуменате и Web изворе.

Кандидаткиња истиче да наведена литература представља полазну основу за израду докторске дисертације. Током планираних истраживања и писања текста дисертације анализираће се и други извори који се баве овом проблематиком, тако да ће и списак коришћене литературе вјероватно битно проширен.

Списак литературе који је кандидаткиња навела у пријави дат је у прилогу овога Извјештаја.

Комисија сматра да је предочена литература озбиљна, савремена и адекватна за овакву врсту и проблематику рада и да, сама по себи, уз правилну употребу и кориштење представља добру основу и подршку планираним истраживањима у функцији израде докторске дисертације.

2.12. Процјена потребног времена за израду дисертације

Имајући у виду сложеност теме и захтјевност истраживања орјентациони рок за завршетак дисертације је 2017. година.

3. МИШЉЕЊЕ И ПРИЈЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

3.1. Подобност кандидата да одговори на постављени предмет, циљ, задатке и хипотезе

На основу детаљног увида у пријаву докторске тезе, односно предмет, садржај и методе истраживања, те попис литературе и очекиване резултате истраживања, као и податке о кандидаткињи, Комисија сматра да је предложена тема актуелна, веома значајна и да испуњава све научне критеријуме предвиђене за израду докторске дисертације, као и да је кандидаткиња Мр Борка Поповић подобна за израду пријављене докторске дисертације.

Наведена оцјена се заснива на следећим чињеницама:

- (1) Кандидаткиња Мр Борка Поповић је озбиљна личност, истрајна и потврђена као асистент на универзитету и истраживач који је прошао све претходне академске, образовне, истраживачке и радне степеннице, на основу чега Комисија сматра да има квалитет и потенцијал да може успјешно реализовати планирана истраживања и да јој се може дозволити рад на пријављеној докторској дисертацији.
- (2) Пријава дисертације садржи све битне елементе неопходне за њену оцјену. Садржај је логичан, циљ рада јасно одређен, а основна и помоћне хипотезе су адекватно формулисане и представљају добар оквир за провођење планираних теоријских и емпиријских истраживања и њихово одговарајуће тестирање. Преглед досадашњих истраживања, као и пријава у цјелини, указују да је кандидаткиња извршила врло темељите припреме. Очекивани резултати су прецизно и реално наведени те се може очекивати одговарајући научни допринос планираних истраживања у функцији израде ове дисертације рачуноводственој теорији и домаћој пракси у области финансијског извјештавања.

На основу свега наведеног, **Комисија је једногласна у мишљењу да кандидаткиња Мр Борка Поповић испуњава све услове, стандарде и критеријуме за израду пријављене докторске дисертације, као и да је предложена тема „Ефекти и посљедице примјене**

концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава” подобна да буде предмет истраживања докторске дисертације на Економском факултету Пале.

Стога Комисија са задовољством предлаже Научно-наставном вијећу Економског факултета Пале да прихвати овај Извјештај о подобности кандидата и теме докторске дисертације „Ефекти и посљедице примјене концепта фер вриједности на имовински, финансијски и приносни положај привредних друштава” кандидаткиње Мр Борке Поповић и, да га, у складу са процедуром предвиђеном Законом о високом образовању Републике Српске и Статутом Универзитета, упути на усвајање Сенату Универзитета у Источном Сарајеву.

Комисија такође предлаже да се за ментора на изради пријављене докторске дисертације одреди проф. др Радомир Божић.

Источно Сарајево – Пале, 01. јули 2014. године

Чланови Комисије:

1. **Др Рајко Радовић**, редовни професор, ужа научна област Рачуноводство, Факултет пословне економије Бијељина, председник

-
2. **Др Радомир Божић**, редовни професор, ужа научна област Рачуноводство, Пословне финансије, Економски факултет Пале, члан

-
3. **Др Душко Шњегота**, ванредни професор, ужа научна област Рачуноводство и ревизија, Економски факултет Бања Лука, члан
-

4. ПРИЛОГ - ЛИТЕРАТУРА

1. Abdel-Khalik, A.R., *The Case Against Fair Value Accounting*, доступно на: <https://www.sec.gov/comments/4-573/4573-229.pdf>, приступљено 14.04.2014.
2. Al-Khadash, H., Abdullatif, M., *Consequences of Fair Value Accounting for Financial Instruments in the Developing Countries: The Case of the Banking Sector in Jordan*, Jordan Journal of Business Administration, Vol. 5, No. 4, 2009.
3. Alexander, D., Bonaci, C., Mustata, R., *Fair Value Measurement in Financial Reporting*, Procedia Economics and Finance, 2012.
4. Amel-Zadeh, A., Barth, M.B., Landsman, W.R., *Does Fair Value Accounting Contribute to Procyclical Leverage?*, working paper, march 2014.
5. Anthony, R.N., *Accounting*, McGraw-Hill, 1982.

6. *Accounting Practises: Did Fair-Value Cause the Crisis?*, Knowledge@Australian School of Business, 2011.
7. Arouri, M., Bellalah, M., Hamida, N., Nguyen, D., *Relevance of Fair Value Accounting for Financial Instruments: Some French Evidence*, International Journal of Business, 2012.
8. Barth, M., Wayne, R., Landsman, W., *How did Financial Reporting Contribute to the Financial Crisis*, European Accounting Review 19, 2010.
9. Badertscher, B., Burks, J., Easton, P., *A Convinient Scapegoat: Fair Value Accounting by Commercial Banks during the Financial Crisis*, The Accounting Review, 2012.
10. Blankespoor, E., Linsmeier, T., Petroni, K., Shakespeare, C., *Fair Value Accounting for Financial Instruments: Does it Improve the association between bank leverage and credit risk?*, 2010.,
доступно на: <http://apps.olin.wustl.edu/cres/research/calendar/files/Petroni.pdf>, приступљено 20.2.2014.
11. Bischof, J., Bruggemann, U., Daske, H., *Fair Value Reclassifications of Financial Assets during the Financial Crisis*, discussion paper, 2012, доступно на: <https://sfb649.wiwi.hu-berlin.de/papers/pdf/SFB649DP2012-010.pdf>, приступљено 14.3.2014.
12. Bischof, J., Bruggemann, U., Daske, H., *Relaxation of Fair Value Rules in Times of Crisis: An Analysis of Economic Benefits and Costs of the Amendment to IAS 39*, доступно на: http://areas.kenan-flagler.unc.edu/accounting/documents/daske-bbd_gia.pdf, приступљено 12.04.2014.
13. Божић, Р., Кондић, Н., *Ревизија финансијских извјештаја*, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Лука, 2005.
14. Божић, Р., *Промјене регулаторног оквира финансијског извјештавања као одговор на финансијску кризу*, Зборник радова – Међународна конференција: Актуелна питања из области менаџмента, рачуноводства и финансија у условима кризе, Економски факултет Подгорица, Бечићи, мај 2009.
15. Божић, Р., *Фер вриједност у контексту извјештавања према МСФИ*, Зборник радова 10. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2006.
16. Божић, Р., *Фер вриједност у условима глобалне финансијске кризе*, Зборник радова 13. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2009.
17. Божић, Р., *Фер презентација финансијских извјештаја сачињених на основу захтјева МСФИ*, Зборник радова 15. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2011.
18. Божић, Р., *Детерминанте поузданости и квалитета информација садржаних у финансијским извјештајима*, Зборник радова 17. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2013.
19. Bostwick, E., Fahnstock, R., *Fair Value Accounting and the Conceptual Framework*, ASBBS Annual Conference: Las Vegas, 2011.
20. Bratten, B., Causholli, M., Khan, U., *Fair Value Accounting and the Predictive Ability of Earnings: Evidence from the Banking Industry*, доступно на: http://www.ivey.uwo.ca/cmsmedia/128375/bck_22nov11_uk.pdf, приступљено 12.03.2014.
21. Cantrell, B., *Bank Managerial Ability and Accounting: Do Better Managers Report Higher Quality Loan Loss Reserves and Fair Values?* Доступно на: <http://zicklin.baruch.cuny.edu/faculty/accountancy/Downloads/Cantrell-Brett.pdf> приступљено 12.3.2014.
22. Chea, C., *Fair Value Accounting: Its Impacts on Financial Reporting and How It Can Be Enhanced to Provide More Clarity and Reliability of Information for Users of Financial Statements*, International Journal of Business and Social Science, Vol. 2, No. 20, 2011.
23. Chen, W., Tan, H.T., Wang, E., *Fair Value Accounting and Manager's Hedging Decisions*, Journal of Accounting Research, Vol. 51, Issue 1, 2013.

24. Cho, M., *Reliability As a Means to Achieve Relevance in Valuation: Does Historical Cost Qualify As „What it Purports to Represent“?*, доступно на: www.cjbe.org, приступљено 25.04.2014.
25. Christensen, H.B., Nikolaev, V.V., *Does Fair Value Accounting for Non-Financial Assets Pass the Market test?* Доступно на: http://faculty.chicagobooth.edu/valeri.nikolaev/PDF/FairvaluePaper_RAST_Conference.pdf, приступљено 10.04.2014.
26. Costa, M., Guzzo, G., *Fair Value Accounting versus Historical Cost Accounting: a Theoretical Framework for Judgment in Financial Crisis*, доступно на: http://www.virtusinterpress.org/IMG/pdf/Massimo_Costa_Giusy_Guzzo_paper.pdf, приступљено 8.4.2014.
27. Duhovnik, M., *The Problems of Fair Value in Small Emerging Market Economies (The Case of Slovenia)*, Journal of Economics and Business, Vol. 10, No. 2, 2007.
28. Discussion paper, Reducing Complexity in Reporting Financial Instruments, www.iasb.org,
29. Dvorakova, D., *Historical Costs versus Fair Value Measurement in Financial Accounting*, European Financial and Accounting Journal, 2009.
30. Evans, E.A., Qiao, H., *The Evolution of Fair Value Accounting*, Valuation Strategies, 2011.
31. Ettredge, M., Xu, Y., Yi, H., *Fair Value Measurements and Audit Fees: Evidence from the Banking Industry*, A Journal of Practice and Theory, 2014.
32. Exposure Draft AD/2009/5, Fair Value Measurement, IASB, 2008. www.iasb.org
33. Fahnestock R.T., Bostwick, E.D., *An Analysis of the Fair Value Controversy*, Journal of Finance and Accountancy, доступно на: <http://www.aabri.com/manuscripts/11931.pdf> приступљено 19.3.2014.
34. Glavan, S., *Fair Value Accounting in Banks and the Recent Financial Crisis*, Banco de Espana, Revista Estabilida D Financiera, Num 19.
35. Glendening, M., *Critical Accounting Estimate Disclosures and the Value Relevance of Balance Sheet Items*, Iowa Research Online, 2012.
36. Greuning, V.H., *International Financial Reporting Standards: A Practical Guide*, 5 th edition, World Bank, 2009.
37. IFAC: *Financial Reporting Supply Chain-Current Perspective and Directions*, New York, 2008.
38. Ijeoma, N.B., *The Contribution of Fair Value Accounting on Corporate Financial Reporting in Nigeria*, American Journal of Business, Economics and Management, Vol.2, No.1, 2014.
39. *Identifying and Valuing Intangibles under IFRS 3*, Grant Thornton International, 2008.
40. *IFRS 13 Fair Value Measurement*, www.ifrs.org
41. *Измјене у међународним рачуноводственим стандардима*, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2006.
42. Јакшић, Д., Андрић, М., *Фер презентација рачуноводствених извјештаја униформност и флексибилност*, Рачуноводство, Савез рачуновођа и ревизора Србије, Београд, 2003.
43. Jarolim, N., Oppinger, C., *Fair Value Accounting in Times of Financial Crisis*, ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives, 2012.
44. Kapic, R., Radovic, R., Piljic, J., *Finansijsko izvjestavanje*, Tuzla, 2011.
45. Kieso, D.E., Weygandt, J., Warfield, T.D., *Intermediate Accounting*, University of California, 2008.
46. Kekung, P., Effiong, C., *Comparative Analysis of Fair Value and Historical Cost Accounting and Reported Profit: A Study of Selected Manufacturing Companies in Nigeria*, Research Journal of Finance and Accounting, 2012.
47. Khan, U., *Does Fair Value Accounting Contribute to Systemic Risk in the Banking Industry?*, Columbia Business School Research Paper Series, 2010.
48. Khurana, I.K., Myung-Sun, K., *Relative Value Relevance of Historical Cost vs. Fair Value: Evidence from Bank Holding Companies*, Journal of Accounting and Public Policy, 2003.

49. Клобучар, Ј. *Рачуноводство*, Економски факултет у Сарајеву, 2000.
50. Kusano, M., *Does the Balance Sheet Approach Improve the Usefulness of Accounting Information?*, The Japanese Accounting Review, 2012.
51. Kusano, M., *Fair Value Accounting and Procyclicality: Accounting Securitization*, working paper, доступно на: <http://www.econ.kyoto-u.ac.jp/~chousa/WP/120.pdf>, приступљено 12.2.2014.
52. Landsman, W., *Fair Value Accounting for Financial Instruments: Some Implications for Bank Regulation*, BIS Working Papers, Bank for International Settlements, Basel, 2006.
53. Laux, C., Leuz, C., *Did Fair-Value Accounting Contribute to the Financial Crisis?*, Journal of Economic Perspectives, Vol. 24, No. 1, 2010.
54. Laux, C., Leuz, C., *The Crisis of Fair-Value Accounting: Making Sense of The Recent Debate*, Accounting, Organizations and Society, 2009.
55. Lins, K., Servaes, H., Tamayo, A., *Does Fair Value Reporting Affect Risk Management? International Survey Evidence*, Financial Management, Vol. 40, 2011.
56. Lunawat, R., Pronin, K., Stecher, J., Zhang, G., *Fair Market Value Could Have Contributed to the Crash*, доступно на: <https://community.bus.emory.edu/FacultySeminars/Shared%20Documents/Lunawat%203-22-2013.pdf>, приступљено 8.4.2014.
57. *Међународни стандарди финансијског извјештавања (МСФИ)*, Превод, Савез рачуновођа и ревизора Републике Србије, прва и друга књига, Београд, 2007.
58. Magnan, M., *Fair Value Accounting and the Financial Crisis: Messenger or Contributor*, Cirano, 2009.
59. Mongiello, M., *International Financial Reporting*, bookboon.com, 2012.
60. Малинић, Д., *Импликације примјене фер вриједности на финансијске извјештаје у условима финансијске кризе*, Зборник радова 13. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2009.
61. Mard, M.J., Hitchner, J.R., Hyden, S.D., *Valuation for Financial Reporting*, Wiley, 2007.
62. Meigs, R.F., *Financial Accounting*, McGraw-Hill, 2002.
63. Matis, D., Bonaci, C.G., *Fair Value Accounting for Financial Instruments – Conceptual Approach and Implications*, Journal of Economics, 2008.
64. McRae, A., Watts, E., Basrur, J., *Valuations of Unlisted Shares – is there a difference between Fair Market Value and Fair Value?*, NZLawyer online, 2011.
65. Mrša, J., *Primjena metode revalorizacije pri vrednovanju trajne imovine: dometi i zablude*, Revicon, 2013.
66. Muller, K., Riedl, E., Sellhorn, T., *Consequences of Voluntary and Mandatory Fair Value Accounting: Evidence Surrounding IFRS Adoption in the EU Real Estate Industry*, working paper, Harvard Business School, 2008.
67. Needles, G., *Финансијско рачуноводство*, превод, општи приступ, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Лука, 2001.
68. Novoa, A., Scarlata, J., Sole, J., *Procyclicality and Fair Value Accounting*, IMF Working Paper, International Monetary Fund, 2009.
69. Ojo, M., *Fair Value Accounting and Procyclicality: mitigating regulatory and accounting policy differences through regulatory structure reforms and Enforced Self Regulation*, MPRA, 2011.
70. Palea, V., *Fair Value Accounting and Its Usefulness to Financial Statement Users*, Working Paper Series, Department of Economics and Statistics „Cognetti de Martiis“.
71. Penman, S., *Financial Reporting Quality: Is Fair Value a Plus or a Minus?*, Accounting and Business Research, 2007.
72. Plantin, G., Sapra, H., Shin, H.S., *Fair Value Accounting and Financial Stability*, Banque de France, 2008.

73. Plantin, G., Sapra, H., Shin, H.S., *Fair Value Reporting Standards and Market Volatility*, 2004.
Доступно на:
http://faculty.chicagobooth.edu/haresh.sapra/research/docs_OP/plantinsaprashin.pdf,
приступљено 16.04.2014.
74. Prochazka, D., *The Role of Fair Value Measurement in the Recent Financial Crunch*, Prague Economic Papers, 1, 2011.
75. Pozen, R., *Is it Fair to Blame Fair Value Accounting for the Financial Crisis*, Harvard Business Review, 2009.
76. *Principles for the Application of Fair Value Accounting*, Center for Excellence in Accounting and Security Analysis, Columbia Business School, white paper, 2008.
77. Радовић, Р., *Анализа продуктивности и профитабилности у трговинским предузећима*“, *FINconsult*, Тузла, 2012.
78. Радовић, Р., *Рачуноводство*, Универзитет у Источном Сарајеву, 2006.
79. Радовић, Р., *Анализа профитабилности купаца*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, 2011.
80. Report and Recommendations Pursuant to Section 133 of the Emergency Economic Stabilization Act of 2008: *Study on Mark-toMarket Accounting*, United States Securities and Exchange Commission, 2008.
81. Reilly, R.F., Schweih, R.P., *Valuing Intangible Assets*, McGraw-Hill, 1999.
82. Родић, Ј., *Теорија и анализа биланса*, Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, 2003.
83. Родић, Ј., Осврт на извесне Међународне рачуноводствене стандарде, *Финрап* 7/2006.
84. Rosner, B.B., Freedman, M.J. *How Fair Value Measurement Changes Risk Management Behavior in the Insurance Industry*, Society of Actuaries, 2013.
85. Ryan, S., *Fair Value Accounting: Understanding the Issues Raised by the Credit Crunch*, Council of Institutional Investors, 2008.
86. Shishido, Z., *The Fair Value of Minority Stock in Closely Held Corporations*, Fordham Law Review, 1993.
87. Scot, I.E., *Fair Value Accounting: Friend or Foe?*, William & Mary Business Law Review, 2010.
88. Stolow, H., Lebas, M.J., *Financial Accounting and Reporting-Global Perspective*, Thomson, 2006.
89. Stojilković, M., *Fair Value Accounting – the Beginning of the End*, Facta Universitatis, 2010.
90. Stojilković, M., *Towards a Criticism of Fair Value Accounting*, Facta Universitatis, 2011.
91. Swamy, V., Vijayalakshmi, S., *Fair Value Accounting in Banking-Issues in Convergence to IFRS*, African Journal of Accounting, Audit and Finance, 2012.
92. *The Effects of Fair Value Accounting on Investment Portfolio Management: How Far Is It?*, Federal Reserve Bank of St. Louis, 1995.
93. Тодоровић, М., Пантелић, М., *Изазови рачуноводства фер вриједности у банкама у условима финансијске кризе*, Зборник радова 13. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2009.
94. Tokuga, Y., Sanada, M., Yamashita, T., *Economic Consequences of Fair Value Accounting: A review of Recent Literature*, working paper, 2013., доступно на: <http://www.econ.kyoto-u.ac.jp/~chousa/WP/128.pdf>, приступљено 17.1.2014.
95. Tokuga, Y., Ota, Y., *Influence of the Expansion of Fair Valuation on the Contracting Role of Accounting: A Normative Study*, Institute for monetary and economic studies, Bank of Japan, discussion paper, 2013.
96. Fasshauer, J., Glaum, M., *Value Relevance of Level – 3 Fair Values: The Case of German Companies' Pension Accounting Information*, доступно на:
<http://grammatikhilfe.com/accounting/news/MAFG/Glaumpaper.pdf> приступљено 18.04.2014.

97. Fulbier, R., Hitz, J.M., Sellhorn, T., *Relevance of Academic Research and Researchers' Role in the IASB's Financial Reporting Standard Setting*, ABACUS, 2009.
98. Herring, R.J., *Fair Value Accounting, Disclosure and Financial Stability: Does How We Keep Score Influence How the Game is Played?*, доступно на: <http://fic.wharton.upenn.edu/fic/papers/11/11-72.pdf>, приступљено 10.04.2014.
99. Hitz, J.M., *The Decision Usefulness of Fair Value Accounting-a Theoretical Perspective*, European Accounting Review, 2007.
100. [Whittington, G., Fair Value and the IASB/FASB Conceptual Framework Project: An Alternative View, Abacus, Vol. 44, No. 2, 2008.](#)
101. [Шкарић, Јовановић К., Финансијско рачуноводство, Центар за издавачку дјелатност Економског факултета у Београду, прво издање, 2007.](#)
102. [Шкарић, Јовановић К., Финансијска криза повод за преиспитивање основа вредновања финансијским извештајима, Зборник радова Симпозијум Савеза рачуновођа и ревизора Србије, Златибор, 2009.](#)
103. [Шкарић, Јовановић К., Одржавање капитала при примјени концепта фер вредности, Зборник радова 14. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2010.](#)
104. [Шњегота, Д., Примјена МСФИ кроз билансни контни оквир, Економски факултет Бања Лука, 2010.](#)
105. [Шњегота, Д., Попис имовине и обавеза у функцији израде истинитих и тачних финансијских извештаја, Финрар, 2010.](#)
106. [Шњегота, Д., Улога јединственог регистра финансијских извештаја у развоју рачуноводствене професије, Финрар, 2012.](#)

2. ПРИЛОГ – РЕЛЕВАНТНИ ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Др Рајко Радовић, председник Комисије

Научно звање доктора економских наука је стекао на Економском факултету у Приштини, Универзитета у Приштини, а универзитетско звање редовног професора на Економском факултету пословне економије у Бијељини – ужа научна област рачуноводство, Универзитета у Источном Сарајеву.

Радови који се односе на тему пријављене докторске дисертације:

- 1) *Анализа продуктивности и профитабилности у трговинским предузећима*, FINconsult, Тузла, 2012, број 17, ISSN:1986-5538, стр. 88-97.
- 2) *Рачуноводство*, Универзитет у Источном Сарајеву, 2006. (књига).

- 3) *Анализа профитабилности купаца*, Зборник радова Економског факултета у Источном Сарајеву, 2011., ISSN:1840-3557, стр. 95-109.

Др Радомир Божић, члан Комисије и потенцијални ментор

Научно звање доктора економских наука је стекао на Економском факултету у Приштини, Универзитета у Приштини, а универзитетско звање редовног професора на Економском факултету Пале – уже научне области: рачуноводство и пословне финансије, Универзитета у Источном Сарајеву.

Радови који се односе на тему пријављене докторске дисертације:

- 7) *Фер вриједност у контексту извјештавања према МСФИ*, Зборник радова 10. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2006. ISBN:978-99938-840-4-0, стр.85-101.
- 8) *Промијене регулаторног оквира финансијског извјештавања као одговор на финансијску кризу*, Зборник радова II – Савремена питања у рачуноводственим и менаџмент истраживањима и образовању, Education and Culture TEMPUS, Подгорица, јун 2009.
- 9) *Фер вриједност у условима глобалне финансијске кризе*, Зборник радова 13. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2009, ISBN:978-99938-840-4-0, стр. 95-123.
- 10) *Фер презентација финансијских извјештаја сачињених на основу захтјева МСФИ*, Зборник радова 15. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2011., ISBN:978-99938-840-6-4, стр. 301-325.
- 11) *Ревизија финансијских извјештаја - водич кроз практичну ревизију*, коаутор уџбеника, треће издање, Економски факултет Универзитета у Бања Луци и Финрар д.о.о. Бања Лука, 2012. (књига).
- 12) *Детерминанте поузданости и квалитета информација садржаних у финансијским извјештајима*, Зборник радова 17. конгрес Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2013., ISBN:978-99938-840-9-5, стр.179-205.

Др Душко Шњегота, члан Комисије

Научно звање доктора економских наука је стекао на Пољопривредном факултету у Новом Саду, Универзитета у Новом Саду, а универзитетско звање ванредног професора на Економском факултету у Бања Луци – ужа научна област рачуноводство и ревизија, Универзитета у Бања Луци.

Радови који се односе на тему пријављене докторске дисертације:

- 1) *Примјена МСФИ кроз билансни контни оквир*, Економски факултет Бања Лука, 2010. (књига).
- 2) *Попис имовине и обавеза у функцији израде истинитих и тачних финансијских извјештаја*, Финрар, 2010., ISSN:1512-9373, стр. 15-22.
- 3) *Улога јединственог регистра финансијских извјештаја у развоју рачуноводствене професије*, Финрар, 2012., ISSN:1512-9373, стр. 5-11.